dlužníkovy, tedy spíše povahy rentové, ač splatitelnost se strany státní vyloučena býti nemusí.

O výpůjčkách státních se stanovenou delší dobou splatnosti (najednou nebo na několikráte)[33]) netřeba ničeho více podotknouti, nežli že odpovídají takovým poměrům trhu kapitálového, kde není dostatečných obnosů trvale uvolnitelných pro potřebu státní, kde tedy tyto výpůjčkové sumy musily býti zpravidla vzaty na úkor soukromopodnikatelského upotřebení.

(Pokračování.)

Čtvrtstoletí úrazového pojištění dělnického v Rakousku.

Napsal doc. Dr. **Bedřich Odstrčil.**

Dne 1. listopadu 1914 bylo tomu čtvrt století, co úrazové pojišťovny dělnické, zřízené na základě zákona z 28. prosince 1887, po nutných pracích přípravných zahájily vlastní svou působnost. Za normálních dob by výročí toto bylo jistě vzbudilo mnohem více pozornosti nežli v nynějším čase mimořádném, kdy přirozeně zůstalo širší veřejností téměř úplně nepovšimnuto. Veliké děje válečné a zjevy je provázející vyčerpávají, jak pochopitelno, skoro všecku pozornost, i není proto vhodná doba ke speciálním úvahám sociálně-politickým. Přes to chápu se, byv o to požádán, péra, bych alespoň stručně nastínil, co úrazové pojištění dělnické znamená v našem životě hospodářsko-sociálním, jaké vady a překážky zdržovaly jeho vývin a čeho třeba k dalšímu zdárnému rozvoji.

Úrazové pojištění dělnické podobně jako sociální pojištění a zákonodárství t. zv. sociální vůbec vyrostlo z poznání, že moderním vývojem průmyslovým a jeho důsledky vyvolány byly v organismu společenském hluboké a nebezpečné poruchy, které nelze odstraniti potíráním jednotlivých nápadných příznaků, nýbrž soustavnou, dalekosáhlou prací reformní.

Kdežto však t. zv. zákonodárství ochranné má ráz zábranný, preventivní, má sociální pojištění napravovat škodu nebo hradit potřebu již vzešlou. Ovšem ústavy sociálně-pojišťovací snaží se přirozeně již z důvodů finančních, ale i jiných působit samy opět preventivně a dávají zákonodárství ochrannému nové a nové ná-

[33]) Některé novější výpůjčky rakouské, zejména také výpůjčka válečná z r. 1914.

měty. Tak stává se součinnost obou těchto odvětví sociálně-politického díla reformního stále užší a intensivnější. —

Chceme nyní několika čísly ukázati na rozsah a význam úrazového pojištění dělnického. K tomu budiž podotknuto, že poslední souborná statistika vydána byla toliko za r. 1911 a že uvedená čísla vztahují se na veškeré úrazové pojišťovny dělnické v Rakousku (bez Uher), t. j. na 7 ústavů teritoriálních a odborovou pojišťovnu železniční ve Vídni.

Počet pojištěných podniků koncem

roku 1890: 131.326 { 53.193 živnostenských, 78.133 hospodářských,

roku 1911: 615.765 { 132.878 živnostenských, 482.887 hospodářských.

Průměrný počet pojištěnců

v roce 1890: 1,231.818 { 893.324 v podnicích živnostenských, 338.494 v podnicích hospodářských,

v roce 1911: 4,025.881 { 2,436.250 v podnicích živnostenských, 1,589.631 v podnicích hospodářských.

Převedeme-li celkový počet pojištěnců na pojištěnce celoroční (s 300 pracovními dny), obdržíme v r. 1911:

4,025.881 pojištěnců = 2,115.123 celoročním pojištěncům,

{ 2,436.250 pojištěnců = 2,086.860 pojištěncům celoročním v podnicích živnostenských,
{ 1,589.631 pojištěnců = 46.263 pojištěncům celoročním v podnicích hospodářských.

Úhrn mzdový

za rok 1890: 473·88 mil. K { 470·52 za podniky živnostenské, 3·36 za podniky hospodářské,

za rok 1911: 2.203·37 mil. K { 2.182·32 za podniky živnostenské, 21·05 za podniky hospodářské.

Pojistné { v roce 1890: 7,570.512 K, v roce 1911: 59,341.844 K.

Celkový příjem v r. 1911: 70,131.170 K.

Vyplacené odškodné { v r. 1890: 411.196 K, v r. 1911: 35,258.514 K.

Celkový výdaj v r. 1911: 63,046.584 K.

Úhradní jistiny měly v r. 1911 obnášeti:

a) pro důchody pozůstalých: 47,651.326 K,
b) pro důchody zraněných: 307 000.421 K,

celkem 354,651.747 K.

Nekrytý schodek činil r. 1911 (u 4 teritoriálních ústavů):

69,021.566 K proti 79,732.513 K v r. 1909.

Úhrnem bylo od r. 1890—1911 vyplaceno na odškodném okrouhle:

337.818.000 K;

k obnosu tomuto přirostlo za r. 1912: 37.553.000 K, a v r. 1913 překročila pravděpodobně celková výplata značně 400 mil. K.

KNIHOVNA VŠE KNIHOVNA Vysoká škola ekonomická v Praze Nám. W. Churchilla 4 130 67 Praha 3 - Žižkov

Ačkoliv uvedená čísla nemohou přirozeně ani zdaleka podati úplného obrazu našeho úrazového pojištění dělnického, přece je z nich, myslím, patrný veliký hospodářsko-sociální význam tohoto pojištění; ovšem význam ten byl by mohl býti ještě značně větší, kdyby naše úrazové zákonodárství nebylo bývalo stiženo četnými vadami a kdyby provádění jeho nebylo naráželo na přemnohé obtíže, které vývoj našeho úrazového pojištění dělnického valně poškozovaly a zdržovaly.

Již základní zákon úrazový z r. 1887 měl řadu vad a nedostatků, z nichž některé dosud trvají. Takovým nedostatkem a to značným na př. bylo, že nepodrobil pojištění veškeré podniky zemědělské a lesnické v celém rozsahu, nýbrž omezil u nich pojistnou povinnost výhradně na hospodářské stroje, pohybované silou elementární nebo zvířecí, po případě na podniková zařízení, v nichž se používá parních kotlů (§ 1., odst 3. a 4. ú. z.).

Tento zákonný předpis měl za následek, že veliká část hospodářského dělnictva byla z pojištění úrazového vůbec vyloučena, ostatek pak podléhá pojištění zpravidla jen dočasně; mimo to naráželo vymezení t. zv. okruhu strojového nebezpečí jak při odškodňování úrazů, tak i pokud jde o placení pojistného, na četné obtíže. Toto dílčí pojištění je při zemědělství a lesnictví tím méně odůvodněno, jelikož podniky tohoto druhu chovají v sobě, jak i statisticky dokázáno, mnohé jiné ještě, a to dokonce i značnější zdroje úrazového nebezpečí. Přes to nemá v této příčině ani v budoucnosti — alespoň podle předložených osnov sociálně-pojišťovacích — zjednána býti náprava.

Jako další velikou vadu zák. úraz. dlužno vytknouti, že ustanovení o pojištění stavebních podniků (odst. 2. § 1.) bylo tak nejasné, že připouštělo výklady zcela protichůdné, čehož nad jiné výmluvným dokladem jest úplně rozeklaná judikatura správního soudního dvoru. Trapný tento stav byl vlastně odstraněn teprve zákonem z 29. dubna 1912, dle něhož vyjma některé vedlejší stavební živnosti všecky ostatní podniky stavební podléhají pojistné povinnosti v celém rozsahu, kdežto podle dříve směrodatného názoru byly pojištění podrobeny jen práce na stavbě samotné a v okruhu stavbového nebezpečí.

Také železnice a vnitrozemské podniky plavební podléhaly ve smyslu § 2. ú. z. pojistné povinnosti jen v omezené míře, a teprve t. zv. zákon rozšiřovací z 20. července 1894 (čl. I.)

pojal do povinného pojištění veškeré železné dráhy ať s pohonem jakýmkoliv, jakož i všeliké podniky, zabývající se po živnostensku dopravou osob nebo věcí po souši neb vodách vnitrozemských; k těmto dvěma skupinám podnikovým přiřadil pak z části také podniky skladištní a jiné.

Motorová vozidla byla, pokud se osob smluvně při nich zaměstnaných týče, všeobecně pojata do pojištění (vyňaty jsou toliko závodní jízdy a training!) teprve zákonem z 9. srpna 1908 (§ 11.).

Vysoce nebezpečné námořní podniky plavební a námořní rybářství podrobeny byly dokonce pojištění úrazovému až zákonem z 11. února 1913, jehož provádění svěřeno teritoriální úrazové pojišťovně dělnické v Terstu; hornictvo pak bylo sice pro případ úrazu pojištěno u bratrských pokladen, ale nedostatečně a náprava zjednána teprve v době nejnovější cís. nař. ze 7. dubna 1914. V té příčině dlužno podotknouti, že dělnictvo a zřízenectvo, zaměstnané v dolech na t. zv. nevyhrazené nerosty bylo od počátku ve smyslu § 1., odst. 1. zákl. zák. úraz. povinně pojištěno u teritoriálních úrazoven dělnických, naproti tomu vlastní hornictvo, zaměstnané v dolech na vyhrazené nerosty, bylo podle zvláštních ustanovení zákonných pojištěno u pokladen bratrských, kteréžto pojištění však nebylo rovnocenné s pojištěním dělnictva ostatního, ačkoliv právě hornictvo eminentnímu nebezpečí úrazovému je vydáno. Teprve zmíněným cís. nařízením bylo všeobecné pojištění úrazové — a to v některých směrech zlepšené — rozšířeno na veškeré hornictvo, a založena pro toto pojištění také zvláštní úrazová pojišťovna hornická se sídlem ve Vídni, k níž přešly i některé skupiny dělnictva, doposud u teritoriálních ústavů pojištěné. Pojišťovna tato zahájila ve smyslu § 19., 2. odstavce cit. nařízení 1. ledna t. r. svou působnost.

Ačkoliv, jak vidno, postupem doby okruh pojistné povinnosti úrazové značně byl rozšířen, zůstaly přece ještě mnohé kategorie podnikové z ochrany pojištění úrazového vyloučeny přes to, že spojeny jsou se značným nebezpečím úrazovým, jako na př. řeznictví, kovářství, kolářství, zámečnictví — jsou-li podniky tyto provozovány pouze ručně v rozsahu netovárním, resp. nevztahují-li se na práce stavební — dále kácení dříví a ledování, netvoří-li součást podniku, z jiného důvodu již pojištěného a j. V tomto směru však zvláště poslední osnova zákona o so-

ciálním pojištění znamená podstatný pokrok, třebaže nevyhovuje úplně.

Také drobní podnikatelé aspoň některých skupin podnikových by měli do povinného pojištění býti zahrnuti, jak se k tomu stal náběh v pojištění námořním čl. XXI. zák. z 11. února 1913. Úrazovna pražská zavedla před několika lety bezplatné připojištění hospodářův a jich manželek pro případ, že přistoupí na určitý způsob placení pojistného za svůj podnik. Ovšem pojištění toto vztahuje se podobně jako u hospodářského dělnictva pouze na podnikové úrazy jistého druhu a je kromě toho omezeno co do výdělku, z něhož se renta vyměřuje. Tímto způsobem je dnes pojištěna největší část menších rolníků v Čechách a jejich manželky.

Jinak dobrovolné pojištění podnikatelův i jiných osob, po případě celého podniku, zavedené čl. V. a VI. rozšiřovacího zákona z r. 1894, celkem vzato zklamalo, jak též vládou svého času výslovně bylo doznáno; třeba však podotknouti, že mimo jiné i proto, že úrazovny samy pojištění tomu až na některé výjimky nepřály.

Rozsah pojistné povinnosti nezávisí však jenom na příslušných ustanoveních zákonných, nýbrž do značné míry také na výkladu, jaký se ustanovením těmto dává. V tomto směru nutno vytknouti, že rozhodující instance nevedly si namnoze s plným pochopením věci a náležitou liberalitou. To vidět na př. jasně z převládajícího výkladu ustanovení o podnicích stavebních, z judikatury, týkající se t. zv. obchodních živností, u nichž pojistná povinnost dlouho omezována na vlastní zařízení strojové, dále z toho, jak postupně zužován pojem »živnostenských a po živnostensku provozovaných podniků« atd.

Pro zařaďování podnikův a zábranu úrazovou bylo by přirozeně velmi důležito, aby zmocnění k tomu orgánové úrazových pojišťoven dělnických směli navštěvovati pojištěné závody a zkoumati jich zařízení a způsob provozování jmenovitě po stránce ochranně-technické, čímž by, jako je tomu v Německu, činnost živnostenských inspektorů vhodně mohla býti doplňována. Pravomoc taková nebyla však podle názoru ministerstva kontrolním orgánům úrazoven dělnických přiznána, podobně jako úrazové pojišťovny samy nejsou — na rozdíl od úrazových pojišťoven říšsko-německých — oprávněny vydávati ochranná nařízení pro pojištěné podniky.

Než zmíněné prohlídky závodní kontrolními úředníky úrazových pojišťoven měly by nemalý význam i pro revise mzdové, které by tím namnoze velice mohly býti zjednodušeny i urychleny a postaveny na bezpečný základ. Nedostatek tento je tím citelnější, ježto živnostenští inspektoři podle pokynů jim daných mají se ve svých zprávách a vyjádřeních pro dělnické úrazové pojišťovny omezovati především jen na stránku technickou a jiným sdělením se pokud možná vyhýbati.

Jako další těžkou závadu, pokud se týče mzdové kontroly, sluší vytknouti, že byla sice podnikatelům hned původním zákonem úrazovým uložena povinnost kontrolorům úrazových pojišťoven dělnických předložiti potřebné záznamy mzdové, že však nebyla zákonem tímto stanovena zároveň povinnost záznamy takové vésti. Ačkoliv na tuto anomalii a plynoucí odtud obtíže bylo hned od počátku poukazováno a pojišťovny stále se domáhaly toho, by zavedeny byly nucené záznamy mzdové a k účelům revisním po jistou dobu uschovávány, stalo se tak teprve zákonem z 8. února 1909, který zároveň uložil nemocenským pokladnám (a stavebním úřadům), aby v jistém směru byly úrazovnám za účelem usnadnění kontroly nápomocny, a který i jinak ještě postavení úrazových pojišťoven oproti nesprávně a liknavě si počínajícím podnikatelům posílil. Ústavy jsou také podle § 2. tohoto zákona oprávněny ujednati v případech mimořádných s podnikateli na místě obvyklého zdělávání příspěvkových výpočtů způsob odchylný nebo přistoupiti na paušalování pojistného.

Zatajování mzdy a tím zkracování úrazoven na pojistném bylo do jisté míry podporováno ostatně i tím, že delikty tyto nebyly posuzovány dosti rigorosně, ačkoliv řádní podnikatelé nesprávným přiznáváním svých soudruhů značně trpěli; neboť mnohé skupiny podnikové byly by jistě mohly docíliti podstatně nižších sazeb, kdyby celek byl správně přiznával a platil. Po této stránce chrání účinná kontrola mzdová nejen pojišťovací ústavy, nýbrž i správně přiznávající podnikatele; ovšem třeba po pravdě doznati, že kontrola sama tomuto úkolu následkem neúplné a nedostatečné organisace alespoň u některých ústavů nedostála. U pražské úrazovny na př. možno teprve od r. 1909 znamenati pronikavější zlepšení služby kontrolní.

Je přirozeno, že shora vytknuté vady a nedostatky, k nimž by ještě jiné, též odškodňovací agendy se týkající, bylo připojiti, působily zvláště u některých ústavů nepříznivě na jejich hospoda-

ření a že projevily se i značnými schodky, jež v r. 1908 překročily celkem již 80 mil. K. Z tohoto obnosu připadalo na ústav pražský přes 39 mil. K (v r. 1909 přes 40 mil. K); od r. 1909 nastává však celkově obrat k lepšímu a zvláště také vývoj u pražského ústavu byl od tohoto roku, jakkoliv ještě končil deficitem, trvale příznivý. Než o tom pojednáme podrobněji v referátu o chystaném pamětním spise pražského ústavu.*)

Pokud se odškodňování úrazů týče, pokládáme za podstatný nedostatek, že hned v základním úrazovém zákoně nebo brzo potom nebyl pojem podnikového úrazu alespoň v některých směrech vymezen. Bylo by se takto pravděpodobně předešlo mnohým sporům a mnohému kolísání v praksi, které bylo tím větší, kdyžtě ani rozhodčí soudy, ba ani jednotlivé senáty téhož soudu si při posuzování otázek sem spadajících i jiných nevedly stejně. V té příčině byl též nedostatek společné další odvolací instance soudní zvláště citelný.

Časem ukázaly se však i jiné ještě vady příslušných ustanovení zákonných. Tak na př. by zásady pro vyměřování výdělku jakožto základu důchodového měly v nejednom směru býti pozměněny a doplněny, jmenovitě by také maximální hranice výdělková měla býti zvýšena.

Též sazby procentní zákonem stanovené plně nevyhovují. Na př. pro těžce zraněné, kteří následkem úrazu jsou k jakékoliv práci naprosto nezpůsobilí nebo dokonce tak bezmocní, že potřebují ještě cizí pomoci a ošetřování, jest nejvyšší přípustná sazba zákonná 60% rozhodně příliš nízká. Pro železniční zřízence (čl. VII. rozš. zák. z r. 1894) a nejnověji do jisté míry i pro hornictvo (§ 14. cís. nař. ze 7. dubna 1914) platí ostatně v tomto směru již ustanovení značně výhodnější. Také zmíněné již sociálně-pojišťovací osnovy navrhují v té příčině zlepšení.

Tvrdé je zajisté také ustanovení, že nuzní rodiče mají po smrtelně zraněném dítěti jen tehdy nárok na důchod, když toto dítě bylo jich jediným živitelem. Předpis tento měl by jistě býti zmírněn v tom smyslu, aby nárok na důchod příslušel ascendentům i tehdy, když osoba následkem úrazu zemřelá podstatně k jejich výživě přispívala. Mimo to pak by neměl nárok ten býti odvislý od další podmínky, že totiž důchodové maximum pro pozůstalé (50%) není vyčerpáno vdovou, po případě

*) Srovnej ostatně můj článek: Obrat v pražské Úrazové pojišťovně dělnické — Hlídka Času, č. 3. z 11. ledna 1911.

vdovcem a dětmi. Také by mělo v zákoně býti pamatováno na sourozence a vnuky, jež zesnulý vydržoval. Lidskost žádá i toho, aby nemanželské dítky alespoň oproti matce byly na roveň postaveny manželským. Velmi žádoucím by též bylo periodické zvyšování rent zvláště v takových případech, kdy jest důchodce úplně nebo skoro úplně k práci nezpůsobilý, a mělo by též stanoveno býti jisté důchodové minimum.*

Zde je také na místě zdůrazniti, že by soustavným pečlivým šetřením statistickým měly stopovány býti hospodářské následky různých druhů zranění, a že by jak v jednotlivých ústavech, tak celkově mělo býti usilováno o to, aby přiznávání rent bylo pokud možná stejnoměrné a na zdůvodněných pravidlech založené.

Svrchovaně důležito je též, aby zraněný hned od počátku byl správně léčen, po případě aby i později vhodně dále byl ošetřován (v lázních, mediko-mechanických ústavech a pod.), by následky úrazové pokud možno zcela byly odstraněny neb aspoň co nejvíce zmírněny, při čemž i dobré therapeutické pomůcky mají přirozeně značný význam. K tomu jest ovšem třeba, by úrazovým pojišťovnám v otázce léčení a dalšího účelného ošetřování vyhrazena byla zákonem určitá pravomoc. Arciť naskýtá se tu značné pole činnosti též iniciativě sociálně-pojišťovacích ústavů samotných.

V této souvislosti chceme se také zmíniti o součinnosti lékařů s úrazovými pojišťovnami dělnickými. Přes to, že úrazové pojištění trvá již čtvrt století, a jakkoliv literatura, týkající se úrazové a sociální mediciny vůbec, jest veliká a také na našich vysokých školách se o těchto předmětech přednáší, neproniklo pohříchu dosud u mnohých lékařů poznání o podstatě a významu sociálního pojištění a úkolech lékaři se tu naskytujících. Tím vznikají úrazovnám mnohé obtíže, ale často i pro zraněného odklady a škody, třebaže lékař právě opačnou tendencí byl veden.

Také technické úřednictvo by pro správné pochopení úrazového a vůbec sociálního pojištění mohlo mnoho vykonati a to tím spíše, jelikož z části samo do pojištění tohoto jest pojato. Bohužel narážíme i zde do značné míry na lhostejnost nebo

*) Obšírněji jsem o těchto a jiných otázkách pojednal ve své studii: Úrazové pojištění dělnické v Rakousku a v Německu se zvláštním zřetelem k chystané reformě v Rakousku — Naše Doba, roč. 1908/9 zvláštní rozšířený otisk 1910.

zřejmou předpojatost; u podnikatelů pak většinou setkávalo se úrazové pojišťování s neporozuměním nebo zaujatostí, projevující se po případě veskrze odmítavou, zlobnou kritikou. Ani veliké a vážné organisace technického úřednictva a podnikatelstva nedovedly se v té příčině zpravidla povznésti na stanovisko vyšší. A přece objektivni kritikou, věcnými návrhy a podněty a vůbec positivní spoluprací bylo by možno docíliti mnohého úspěchu jak pro podnikatelstvo, tak i pro pojištěnce a pojišťovny. Teprve v posledních letech zdá se konečně pronikati poznání, že k nápravě a pokroku i v tomto oboru nestačí jen odsuzovat nebo se planě rozhořčovat, nýbrž že je tu třeba znalosti věci spolupráce a vzájemné ochoty.

S podobně odmítavým stanoviskem jako u většiny podnikatelů setkáváme se i u veliké části dělnictva a to namnoze i dělníků vyspělejších; ale i tu, jak se zdá, začíná se v organisacích a odborných listech uplatňovat názor nový, že by dělnictvo positivní prací a součinností s pojišťovnami mohlo v nejednom směru dosáhnouti reformy a prospěti tak sobě i celku.

I politické úřady a soudy a ze samosprávných korporací především obce by mohly značně přispěti k tomu, aby úrazovnám obtížný jich úkol byl usnadněn a idea, těmito ústavy representovaná, by byla prohloubena a co nejvíce z n prakticky vytěženo. V tomto směru jeví se dosud rovněž skrovné porozumění, ačkoliv politické i obecní úřady přímo zákonem k jisté spolupráci s úrazovými pojišťovnami jsou povolány. Ovšem mám zde na mysli více nežli obvyklý úřední styk, omezující se na šetření úrazů, různé relace a pod., ač ani této agendy nechci podceňovat.

Velmi mnoho nesnází vzniká úrazovým pojišťovnám také z toho, že naše sociální pojištění je kusé, jmenovitě že nám dosud chybí pojištění invalidní a starobní, následkem čehož značná část risika všeobecně invalidního spadá na účet úrazoven.

U lidí chorých, vadami stižených nebo starobou sešlých jev se totiž pochopitelná snaha uvésti stav svůj, ne-li celý, tedy aspoň z části, ve spojení s úrazem, který utrpěli, i když úraz ten by nepatrný. Poněvadž pak u lidí defektních snadno zhoršení jich zdravotního stavu jmenovitě po stránce subjektivní může nastati, berou lékaři na tuto okolnost při oceňování úrazových následků

zvláštní zřetel, přihlížejíce i k tomu, možno-li následky úrazové od ostatní invalidity rozeznati.

Také nezaměstnanost úrazovny silně zatěžuje, a velmi živě pociťujeme při svém styku s četnými zraněnými nedostatek nemocnic, léčeben, chorobinců v a podobných ústavů.

Končím úvahu tuto slovy, jichž jsem užil už jinde, která bych však zde znovu chtěl zdůraznit: »Třeba si uvědomiti, co to znamená, když se denně sta lidí v nejrůznějších podnicích mrzačí a přicházejí o život nebo následkem svého zaměstnání upadají v choroby! Jde tu nejen o otázku hospodářskou a medicinskou, po případě sociálně hygienickou, nýbrž i o problém mravní! Nevidíme a necítíme namnoze zla, poněvadž se příliš často vyskytuje, poněvadž je, jak myslíme, zlem »nutným«. Ale humanita — to dnes znamená mít otevřené oči a vnímavé svědomí právě pro takovéto zjevy a pracovati k jich odstranění neb aspoň k nápravě. A že bychom my, jako národ malý a složený většinou z vrstev nemajetných a dělnictva, měli na těchto otázkách míti zvláštní zájem, netřeba zvláště dokazovati.«

Scientific management.

Ing. **Albín Bašus.***)

Scientific management (vědecké řízení dílen) jest od několika let v Unii Severoamerické heslem dne; je to hnutí, které zachvátilo do té míry mysli veřejné, že věnovány mu byly nejen nesčetné sloupce v populárních a velmi rozšířených magazinech, ale o jeho šíření svědčí i skutečnost, že v letech 1907 až 1912 vyšlo v Unii ne méně než 500 knih zabývajících se řízením dílen.

Pro praktické Američany jest příznačné, že reforma podnikání průmyslového, již scientific management zahájilo, došla pozornosti i činitelů zákonodárných, a v roce 1912 provedla Interstate Commerce Commission rozsáhlá šetření o významu tohoto směru.

V Americe vyrozumívá se pod scientific management hlavně pracovní soustava Taylorova, jak nastíněna byla nejhutněji v jeho klasickém díle Shop management z r. 1903, a pak různé ty systémy mzdové, které pro nás mají cenu více méně theoretickou.

Scientific management mělo však — jak dále bude ukázáno — velké důsledky praktické, a proto chopili se ho čiperní Němci,

---

*) Článek tento psán byl pro náš list v září 1914; již dne 29. října vysoce nadaný a slibný autor jeho u věku pouze 29 let zemřel. Životopis jeho přineseme v některém z příštích čísel.